

Əstər

Padixah Aħaxweroxning wəzir-wuzralarəja katta ziyapət berixi

¹ Aħaxwerox (Hindistandin Həbəxistanəriqə bir yüz yigirmə yəttə əlkiqə həkümranlik qiloqan Aħaxwerox)ning təhttiki künliridə xundaq bir wəxə boldi: —□

² Xu künlərdə, u padixah Aħaxwerox Xuxan qəl'əsidi xahanə təhtidə olturətinida, □

³ u səltənət sürüp üqinqi yili barlik əmirlixi wə bəg-hakimliriqə ziyapət bərdi; Pars wə Medianing qoxuni, xuningdək hərqaysi əlkiqləning esilzadiliri wə bəglirining həmmisi uning huzuriqə hazır boldi. □

⁴ U səltənətinin bayliqini xanu-xəwkiti wə həywitini katta julasini kəp künlər, yəni bir yüz səksən kün kərgəzmə qildi. □

□ **1:1 «Aħaxwerox»** — Pars imperatori boləjan muxu «Aħaxwerox» «Ksərkxis I»ning əzi xu (miladiyədin ilgiri 486-464-yillar). Ispat barki, «Aħaxwerox» (pars tilida «Aħaxwerox», grek tilida «Ksərkxis» deyilidu) degən səz kixining ismi bolmastin, bəlki Pars imperatorinin omumi bir unvani idi. **«Həbəxstan»** — hazırki Efiopiya. □ **1:2 «Xuxan»** — gahı waqitlarda «Suza» dəp atilidu. □ **1:3 «Medianing qoxuni»** — bəzi alimlar bu səzni «Medianing qoxun sərdarlıxi» dəp quxinidu. □ **1:4 «U ... ziyapət bərdi... ...səltənətinin bayliqini xanu-xəwkiti wə həywitini katta julasini... kərgəzmə qildi»** — bəzi tarixunaslar xu katta ziyapətnin məqsiti Pars imperiyəsini Jawan (Gretsiyə)gə təjawuz qilixini pılanlax wə təyyarlik kəriqə üqün idi, dəp qaraydu.

⁵ Bu künlər ötüp kətkəndin keyin padixah yənə Xuxan kəl'əsidikey barliq həlkkə qong-kiqik deməy, ordining qarbeqidiki həylida yəttə kün ziyapət bərdi.

⁶ U yər aq wə kək kəndir yiptin tokulojan pərdilər bilən bezəlgən bolup, bu pərdilər mərmər tax tüwrüklərgə bekitilgən kümüx həlkilərəqə aq rənglik kəndir yip wə səsün yungluk xoynilar bilən esilojanidi; aq kaxtax wə aq mərmər taxlar, sədəp wə qara mərmər taxlar yatquzulojan məydan üstigə altun-kümüxtin yasalojan diwanlar qoyulojanidi. □

⁷ Iqimliklər altun jamlarda tutup iqilətti; jamlar bir-birigə ohximaytti; xahanə məy-xarablar padixahning səltənitiqə yarixa mol idi.

⁸ Xarab iqix qaidisi boyiqə, zorlaxka ruhsət qilinmaytti; qünki padixah ordidiki barliq oqojdarlarəqə, hərkinning iqixi öz haħixi boyiqə bolsun, dəp bekitip bərgənidi.

⁹ Hanix Waxtimu padixah Aħaxweroxning ordisida ayallar üqün ziyapət bərdi.

Hanix Waxtining yarliqqa qarxilik kərsitixi

¹⁰ Yəttinqi küni Aħaxwerox padixah xarabtin kəypi qaoq boləqinida, aldidə hizmitidə turojan Məħuman, Bizta, Hərbona, Bigta, Abagta, Zetar, Karkas degən yəttə hərəm'aqisini □

□ **1:6 «aq kaxtax»** — yaki «qizil mərmər». □ **1:10 «yəttə hərəm'aqisi»** — hərəm'aqiliri ordidiki nuroqun ixlarda muħim orunda turidoqan hizmətqilər bolup, kəp həllarda ular orda tokallirini baxqurux ixioqə məs'ul bolatti. Ular piqiwetilgən ərlər bolup, qizlarəqə qeqilmaytti wə pərzəntmu qalduralmaytti.

¹¹ hanix Waxtining puqralar wə əmirləarning aldida güzəllikini kərsətsun dəp, uni hanixlik tajini kiyip kelixkə qarqiroqili əwətti; qünki u tolimu qiraylik idi.

¹² Lekin hərəm'aqiliri hanix Waxtioqa padixahning əmrini yətküzgəndə, u kelixni rət kildi; xuning bilən padixah intayin oqəzəplini, uning kəhri ərlidi.

Waxtining hanixliktin qalduruluxi

¹³ Xu waqitlarda padixahning ixliri toqruluk qanun-əhkamlarni pixxik bilgənlərdin məslihət sorax aditi bar idi; xunga padixah wəziyətni pixxik qüxinidiqan danixmənlərdin soridi

¹⁴ (u qaoqda danixmənlərdin uning yenida Karxina, Xetar, Admata, Tarxix, Mərəs, Marsena, Məjukan qatarlik yəttə Pars bilən Medianning əmirliyi bar idi; ular daim padixah bilən kərxüp turatti, padixahlikta ular aldinqi qatarada turatti). □

¹⁵ Padixah ulardin: — Hanix Waxti mənki padixah Ahaxweroxning hərəm'aqilar arqilik yətküzgən əmrin boyiqə ix kilmioqini üqün uni qanun boyiqə qandaq bir tərəp kilix kerək? — dəp soridi.

¹⁶ Məjukan padixah wə əmirləarning aldida jawap berip: — Hanix Waxti aliylirining zitiqə tegipla qalmay, bəlki padixahimiz Ahaxweroxning hərqaysi əlkilidiki barlik əmirlər wə barlik puqralarningmu zitiqə təgdi.

□ **1:14 «daim padixah bilən kərxüp turatti»** — ibraniy tilida «daim padixahning yüzini kərxüp turatti».

17 Qünki hanixning xu kılıqini barlıq ayallarning kılıqıoşa yətsə, ular «Padixah Aħaxwerox: «Hanixi Waxtini yenimoşa elip kelinglar» dəp əmr kılrsa, u kəlməptu!» dəp öz ərlirini mənsitməydiqan kılıp qoyıdu.

18 Pars wə Mediadiki məlikə-hanımlar hanixning bu ixini anglap, bögünla padixahning barlık bəg-əmirliğə xuningoşa ohxax dəydiqan bolıdu, xuning bilən mənsitməslik wə hapilik üzülməydu. □

19 Padixahimoşa muwapıq kərünsə, aliyliridin mundaq bir yarlıq qüxürülsun, xuningdək u Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydiqan qanun-bəlgilimiliri iqiğə pütülgəyki, Waxti ikkinqi padixah Aħaxweroxning huzuriqşa kəlmigəy; uning hanixlik mərtiwisi uningdin yaxhi birsigə berilgəy. □

20 Aliylirining jakarlıqan yarlıqi pütün səltənitiğə yetip anglandıqan haman (uning səltənitiğə zemini bipayan bolsimu), ayallarning hər biri öz erigə, məyli qong bolsun kiqik bolsun ularoşa hərmət kılıdıqan bolıdu, — dedi.

21 Mərukanning bu gepi padixah bilən əmirliğirini hux kıldı; padixah uning gepi boyiqə ix kərđi.

□ **1:18 «...hapilik üzülməydu»** — ibraniy tilida «...hapalik kupayə bolıdu» yaki «...hapalik yetərlik bolıdu!».

□ **1:19 «Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydiqan qanun-bəlgilimiliri iqiğə pütülgəyki...»** — oqurmənlərgə ayanki, Pars-Media imperiyəsining barlıq qanunliri qıqırıldıqanın keyin kət'iy əzgərtixkə, bikar kılıxqa bolmaydu, dəp bekitilgən.

²² U padixahning barliq əlkillirigə, hər bir əlgigə öz yeziki bilən, hər kaysi əl-millətke öz tili bilən hətlərnı əwətip: «Hər bir ər kixi öz ailisi içidə hojayın bolsun, xundakla öz ana tili bilən səzlisun» degən əmrni qüxürdi. □

2

Yengi hanix tallax

¹ Bu ixlar ətöp, padixah Aħaxweroxning oəzipi besiloqanda, u Waxtini seqinip, uning kılöinini həm uning üstidin qikirilöan yarlıki həkkidə əsləp oylinip qaldı. □

² Xu səwəbtin padixahning hizmitidə turoqan oqojdarlar uningöa: — Aliyliri üçün səhibjamal yax kizlarnı izdəp tepip kəltürgəyla;

³ aliyliri padixahlıkidiki hər kaysi əlkillərdə barlıq güzəl kizlarnı yioqıp, Xuxan kəl'əsidiki hərəmsarayöa kəltürükke əmədarlarnı təyingəyla; kizlar ordidiki kiz-ayallaröa məs'ul bolöan hərəm'aqisi Həgayning kolioqə tapxuruloqay; ularöa kerəklik upa-əngliklər təminləngəy.

⁴ Aliylirini səyündürgən kiz Waxtining ornini besip hanix bolsun, dedi.

Bu gəp padixahni hux kıldı wə u xundak kıldı.

□ **1:22 «öz ana tili bilən səzlisun»** — bu səzning məqsiti bəlkim ər kixining öz əyidə kaysi tilning ixtililixigə həqıqı bar dəp təkitləx üçün bolsa kerək. □ **2:1 «əsləp oylinip qaldı»** — ibraniy tilida bu səzlərdin birhil puxaymanning purıki qıkıdu.

Əstərning ordioğa kirküzülüxi

⁵ Xuxan kəl'əsidə Binyamin kəbilisidin, Kixning əwrisi, Ximəyning nəwrisi, Yairning oqlı Mordikay isimlik bir Yəhüdiy bar idi

⁶ (Kix bolsa Babil padixahı Nebokədnəsar Yəhuda padixahı Yəkoniyah bilən bir top kixilərnı tutkun kılıp Yerusalemdin əkətkəndə, ular bilən billə əsir kılınıp ketilgənidi). ■

⁷ Mordikay əzining taqisining kızı Hədasahni (yəni Əstər) bekip qong kılqanıdı, qünki uning ata-anisi yok idi. Bu kız güzəl, təkı-turkı kelıxkən idi; ata-anisi əlüp kətkən bolqaqqa Mordikay uni əz kızı katarıda bekip qong kılqanıdı.

⁸ Padixahning əmri wə yarlıkı jakarlanqandın keyin nuroqun kızlar Xuxan kəl'əsigə kəltürölüp Həgayning kəlqə tapxuruldı; xundak boldıki, Əstərnu ordioğa kəltürölüp ordıdiki kızayallarqə məs'ul bolqan Həgayning kəlqə tapxuruldı.

⁹ Əstər Həgayqə yakқан bolup, u uningqə iltıpat kərsətti; u tezla uningqə upa-ənglik wə tegıxlik yeməklıklərnı təmınlıdı həm ordıdın uningqə tallanqan yəttə kenızəkni bərdı; andın uni kenızəklrı bilən hərəmsarayning əng esil jayıdın orun bərdı.

¹⁰ Əstər əzining millıti wə tegı-təktını həqkımgə eytmıdı, qünki Mordikay uningqə bunı axkarılımaslıkını tapılıqanıdı.

¹¹ Mordikay Əstərning hal-əhwalıdın həwər tepıx wə uningqə kəndak muamılə

kilinidioqanlikini bilix üqün, hærküni hærəmsarayning høylisi aldidada aylinip yürətti.

¹² Kızlaroqa ait rəsmiyət boyiqə, hərbir kızning ordioqa kirip padixah Aħaxwerox bilən billə bolux nəwitidin awwal, on ikki ay bədinini tazilixi kerək idi, qünki kızlarning «tazilixi künliri» mundak yol bilən ada kilinatti: — altə ay murmækki meyi bilən, altə ay ətir-ənglik wə xundakla kızlarning bədinini pakizlaydioqan baxka buyumlar bilən pərdaz kilinixi kerək idi.

¹³ Kız padixahning huzurioqa kiridioqan qaoqda mundak kaidə bar idi: — Ordioqa kirgəndə uning nemə təlipi bolsa, xular hærəmsaraydin uningə berilətti.

¹⁴ Kız ahximi kirip ketip, ətisi ətigəndə kaytip qıkkanda hærəmsarayning «ikkinqi bəlüm»igə kayturulup, tokal-kenizəklərgə məs'ul bolqan padixahning hærəm'aqisi Xaaxoqazning kolioqa tapxurulatti; padixah u kızoqa amraq bolup kəlip, ismini atap qakirmioquqə, u ikkinqi ordioqa kirip padixah bilən billə bolmaytti.

¹⁵ Mordikayning taqisi Abihailning kızi Əstər, yəni Mordikay öz kızi kilip bekiwalqan kızning padixah bilən billə boluxka kirix nəwiti kəlgəndə, u kızlaroqa məs'ul bolqan padixahning hærəm'aqisi Həgay əzigə təyyarlap bərgən nərsilərdin baxka heqnrəsinini tələp kılmidi. Əstərni kərgənləarning həmmisi uni yaqturup qalatti.

Əstərninq hanix kilip tiklinixi

16 Padixah Aħaxwerox səltənət sürüp yəttinçi yilining oninçi eyioğa, yəni Təbət eyioğa kəlgəndə, Əstər uning bilən billə boluxka xahənə ordioğa baxlap kirildi . □

17 Padixah Əstərni baxka barliq kizlardin yahxi kərüp qaloqaqka, xundakla Əstər uning iltipati həm amraklikioga erixkən bologaqka, padixah hanix tajini uning bexioğa kiydürüp, uni Waxting ornioga hanix kilip tiklidi.

18 Andin padixah əzining barliq əmirliri wə bəg-ħakimlirioga Əstərning izzət-ħərmiti üqün katta ziyapət bərdi; u yənə hərkaysi əlkiərgə baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qıqardi həmdə xahənə bayliqliridin sehiylik bilən in'amlarni bərdi. □

Mordikayning suyikəstni pax kilixi

19 İkkinçi kətim kızlar xundak yioqiloğan waqıtta Mordikayning orda dərwasisida olturidioğan

□ **2:16 «yəttinçi yilining oninçi eyi»** — «Əstər» degən kitabta aylar əgər san boyiqə elinoğan bolsa, ibraniy kalendaridiki waqıtni kərsitidu. Əgər aylar ismi bilən elinoğan bolsa, Pars kalendaridiki waqıtni kərsitidu. Uxbu ayəttiki waqıt təħminən miladiyədin ilgiriki 478-yilning on ikkinçi eyioğa toqra kelidu. □ **2:18 «baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qıqardi»** — yaki «dəm elix bolsun dəp elan qıqardi». İbraniy tilida ««bir «azad» jakarlidi».

orni bar bolqanidi □

²⁰ (Əstər Mordikayning tapilqonini boyiqə, əzining milliti wə tegi-təktini yənila baxkilarqə eytmioqanidi; qünki Əstər Mordikayning gepini ilgiri bakqan waktida angliqandək anglaytti).

²¹ U künlərdə, Mordikay orda dər wazisidiki ornida olturoqan waktida, padixahning Bigtan wə Tərx degən ikki dər waziwən hərəm'aqisi padixah Aħaxweroxka qəzəplinip, uningqə qol selixni qəstləwatqanidi.

²² Bu suyiqəstni Mordikay sezip qelip, uni hanix Əstərgə eytti; Əstər bu ixni Mordikayning namida padixahka səzləp bərdi.

²³ Bu ix sürüxtə qiliniwidi, rast bolup qiqti wə u ikkisi darqə esildi. Bu wəqə padixahning kəz aldida tarih-təzkirə kitabida pütüldi.

3

Hamanning Yəhudiylarning nəsini yoqitix suyiqəsti

¹ Bu ixlardin keyin padixah Aħaxwerox Agagiylardin bolqan Hammidataning oqlu

□ **2:19 «Ikkinqi qetim kizlar xundak yioqilqan wakit»** — bu «yioqilix» degənninq nemə ikənliki hazir eniq əməs. Bəzi alimlar padixah Əstərni hanix dəp tikligəndin keyin, ikkinqi bir toqalni almakqi idi, dəp qaraydu. «Mordikayning orda dər wazisida olturidqan orni bar idi» degən səzlər Mordikayning mənəspədar bolup tikləngənlikini kərsitidu. Qünki xu künlərdə məlum jayning əməldarlıri yaki aqsakalliri, xundakla soraqqlar ix bejirix üqün xəhər dər wazisida yaki orda dər wazisida olturatti.

Hamanning mənəsinə östürdi; padixah uning ornini östürüb, əzi bilən billə ixləydiqan barliq əmirlərnin kidin yukiri kildi.

² Padixah uning həkkidə əmr kiloqça, orda dərwasisida turqan padixahning barliq əməldarliri Hamanning aldidə təzim kilip bax uratti; lekin Mordikay bolsa Hamanoqa nə təzim kilmidi, nə bax urmidi. □

³ Orda dərwasisida turqan padixahning hizmətkarliri Mordikaydin: — Sili nemixqa padixahning əmrigə hilaplik kilidila? — dəp soraytti.

⁴ Xundak boldiki, ular hər küni nəsihət kilixkan bolsimu, u kulak salmiqandin keyin, ular: — Keni, Mordikayning kiloqan bu ixioqa yol qoyulamdu-yoq, bir kərəyliq, dəp buni Hamanoqa eytti; qünki u ularoqa özining Yəhudiy

□ **3:2 «...Mordikay bolsa Hamanoqa nə təzim kilmidi, nə bax urmidi»** — Mordikayning təzim kilmasliki yaki bax urmasliqining səwəbi bəlkim Təwrattiki «Qan.» 25:17-19diki hatirə tüpəylidin bolsa kerək. Haman Amalək idi, Amaləklər bolsa Israilning kona rəkibi idi. Haman əslidə Samuil pəyoqəmbər öltürgən Amalək bolqan Agag padixahning əwladi bolqoqça, bəlkim Yəhudiy həlkiqə tehimu eq boluxi mumkin («Mis.» 17:8-16, «1Sam.» 15:17-23, «Qan.» 25:17-19ni kərüng). Məlum bir kixigə təzim kilix Təwratka hilap ix əməs. Təwrat dəwrədə Israillər öz padixahlirioqa xundak təzim kilatti yaki gahı waqitlarda bir-birigə təzim kilatti. «Yar.» 23:7, «1Sam.» 24:8, «2Sam.» 14:4, «1Pad.» 1:16ni kərüng. U «butpərəslik» hesablanmaytti.

ikənlikini eytqanidi. □

⁵ Həman Mordikayning özigə bax urup təzim qilmioqanlikini kərüp qattik oqəzəpləndi.

⁶ Ləkin u «Mordikayning üstigə qol selixni kiqikkinə bir ix» dəp həsablidi; qünki ular Mordikayning millitini uningə dəp qoyqanidi; xunga Həman Aħaxweroxning pütkül padixahlikidiki Yəhudiylarni, yəni Mordikayning həlqini birakla yokitix yolini izdəp yürdi.

Həmanın Yəhudiylarning nəslini qurutuwetixni kəstlix

⁷ Padixah Aħaxweroxning on ikkinqi yili birinqi ayda, yəni Nisan eyida, birsi Həmanın aldida *qutluq* ay-künni bekitix üqün hər kün, hər ay boyiqə «pur», yəni qək taxliwidi, on ikkinqi ayoqa, yəni «Adar eyi»ə qikti. □

⁸ Həman padixah Aħaxweroxqa: — Padixahliklirining hərqaysi əlkilliridiki əl-millətlər arisida qeqilip yaxawatqan bir həlq bar; ularning qanun-bəlgilimiliri baxqa həlqlərninğigə ohximaydu, ular aliylirining qanun-bəlgilimilirigimu boysunmaydu; xunga

□ **3:4 «Mordikayning kıloqan bu ixioqa yol qoyulamdu-yok, bir kərəyliqu?»** — ibraniy tilida «Mordikayning ixliri turalamdu-yok, bir kərəyliqu?» deyilidu. Baxqa birhl təjimis: — «Kəni Mordikay gepidə ahiriqiqə qing turalamdikin, bir kərəyliqu?». □ **3:7 ««pur», yəni qək ... on ikkinqi ayoqa, yəni «Adar eyi»ə qikti»** — qəkning on ikkinqi ayoqa qikixi intayin ajayib ix idi. Biz xu ix toqruluk «qoxumqə səz»imizdə azraq tohtilimiz.

ularning yaxixioqa yol koyux aliylirioqa heq payda yetkuzmeydu.

⁹ Əgər padixahioqa layiq kerünsə, ularni yokitix toqruluk yarliq pütüp quxürgəyla; mana mən öz yenimdin on ming talant kümüxni aliylirining həzinilirigə selix üqün padixahlikning ixlirini baxkuridioqan hadimlarning kolioqa tapxurimən, dedi. □

¹⁰ Xuning bilən padixah özining barmikidin üzükni siyrip qikirip, Yəhudiylarning rəkibi, Agagiy Hammidataning oqli Həmanioqa berip:

¹¹ — Xu kümüxlərni özüggə in'am kildim, u həlknimu sanga tapxurdum, ularni kəndak kilixni halisang, xundak kil! — dedi. □

Padixahning Həmanning Yəhudiylarning nəslini kurutuxioqa ruhsət kilixi

¹² Andin birinqi ayning on üqinqi küni padixahning mirziliri qakirilib, yarliq Həmanning barliq tapilioqini boyiqə pütüldi;

□ **3:9 «on ming talant»** — bir «talant»ning toptoqra qanqilik ikənliki hazır bizgə naməlum, Pars imperiyəsi boyiqə bəlkim 34-45 kilogram boluxi mumkin; xunga 10000 talant kümüx bəlkim az degəndə 340 tonniqə bolatti; bu pəwqul'addə kəp pul padixahning yillik kiriminin üqtin ikki qismioqa barawər bolup, para hesablinatti; xübhisizki, muxu para bəlkim Yəhüdiy həlki yokitilsa, ular tapxuridioqan bajlarning ornioqa bolsun dəp berilgən; ləkin u Yəhudiylar tapxuruxka tegixlik bajdin helila kəp idi. Həman «həlk»ning Yəhüdiy həlki ikənlikini tiloqa elixka petinalmidi; qünki burunqi Pars imperatorliri Yəhüdiy həlkiqə qong hərmət bildürüp kəlgənidi. □ **3:11 «Xu kümüxlərni özüggə in'am kildim»** — bəxka birhil tərjimisi: «Əmdi bu sening pulung bolqəndin keyin, qəbul qilay».

u hərkaysi əlkilərgə öz yezikida, hərkaysi əl-millətkə öz tilida yazdurulup, hərbir əlkilərnin waliylirioqa, hərbir əl-millətning əmirlirigə əwətildi; yarlıq padixah Aħaxweroxning namida pütülgən bolup, uning üzük məhürü bilən pəqətləndi.

¹³ Yarlıq məktupliri qaparmənlərnin qəli bilən padixahlıqning hərkaysi əlkilirigə yətküzüldi; uningda bir kün iqidə — On ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üçinqi küni qeri-yax, balılar wə ayallar deməy, barlıq Yəhudiylarni qoymay kərip, öltürüp, nəslı qurutuwetilsun, ularning mal-mülki olja kəlinsun, deyilgənidi.

¹⁴ Xu yarlıq hərbir əlkidə jakarlinix üçün, xundakla xu küni hərbir həlk xundak kəlixkə təyyar bolup turuxi üçün, məktupning kəqürmə nushiliri hərbir əl-millətkə elan kəlinmakqı boldi.

¹⁵ Qaparmənlər padixahning əmri boyiqə dərhal yoloqa qikti; yarlıq Xuxan qəl'əsining əzidimu elan kəlinidi. Bu qəoqda padixah Həman bilən xarab iqixkə olturoqanidi. Ləkin Xuxan xəhəridikilər dəkkə-dükkigə qəmüp ketixti.

4

Yəhudiylarning yarlıq tūpəylidin qayoqoqa qəmüxi wə roza tutuxi

¹ Mordikay boluwatqan ixlardin həwər tapqəndin keyin eginlirini yirtip, üstigə bəz artip, wə usti-bexioqa kül qeqip, xəhərnin

otturisiya qikip nahayiti kattik wə ələmlik pəryad kətürdi.

² U orda dərwezisi aldiya kelip tohtap qaldi; qünki boz yepinojan hərəkəndək adəmning orda dərwezisidin kirixigə ruhsət yok idi.

³ Padixahning əmri wə yarlıki yətküzülgən hərəkəysi əlkiyərdə Yəhudiylar arisida kattik nalə-pəryad kətürüldi; ular roza tutup, kəz yexi kəlip, yioja-zar kildi; nurəun kixilər boz yepinip küldə eəjinap yetixti.

Mordikayning Əstərdin padixahın rəhim tilixini tələp kilixi

⁴ Əstərdin hizmitidə boləjan dedəkliri wə hərəm'aqiliri bu ixni uningə eytiwidi, hanixning kəngli intayin eəqir boldi; Mordikayning bozni taxlap, kiyiwelixioja kiyim-keqək qikartip bərdi, lekin Mordikay kəbul kilmidi.

⁵ Xuning bilən Əstər əzining hizmitidə boluxka padixah təyinləp əwətkən hərəm'aqiliridin Hatak isimlik birini qakirip, uni Mordikayning kəxioja berip, bu ixning zadi kəndək ix ikənlikini, nemə səwəbtin boluwatkanlikini ting-tinglap kelixkə əwətti.

⁶ Xuning bilən Hatak orda dərwezisi aldidiki məydanoja kelip Mordikay bilən kəruxti.

⁷ Mordikay bəxioja kəlgən həmmə ixni, Həman Yəhudiylarning nəslini kurutuwetix üqün padixahning həzinilirigə tapxuruxka wədə kiləjan kümüxning sanini qaldurmay eytip bərdi.

⁸ Mordikay yənə Hataqqa Xuxanda jakarlanoqan, Yəhudiylarni yokitix toqrisidiki yarliqning kəqürmisini Əstərning kərüp bekişioqa yətküzüp berixkə tapxurdi həmdə uningə Əstərgə əhwalni qüxəndürüp, ordioqa kirip padixah bilən kərüxüp öz həlki üqün padixahtin ötünüp iltija qilip bekişka ündəxni tapilidi.

⁹ Hataq kaytip kelip Mordikayning gəplirini Əstərgə yətküzdi.

¹⁰ Əstər Hataqqa Mordikayoqa eytidioqan gəplərni tapxurup, uni Mordikayning yenioqa yənə əwətti: —

¹¹ «Padixahning barliq hizmətkarlıri wə hərkaysi əlkə həkliri, məyli ər bolsun ayal bolsun, qakirtilmay turup iqki həyliqə, padixahning huzurioqa öz məyliqə kirsə, padixah uningə iltipət kərsitip altun həsisini təngləp əlümdim kəqürüm kılmisa, undakta u kixigə nisbətən bexioqa qüxidioqan birlə qanun-bəlgilimə bardur: — u əlüm jazasını tartidu. Həzir mening padixah bilən kərüxüxkə qakirtilmioqinimoqa ottuz kün boldi».

¹² Əstərning səzliri Mordikayoqa yətküzülüwidi,

¹³ Mordikay munu gəplərni Əstərgə yətküzüxni həwalə kildi: —

«Sən kənglüngdə mən ordida yaxawatimən, xunga barliq baxqa Yəhudiylardin bihətər bolup qutulimən, dəp hiyal əylimə.

¹⁴ Əgər bu qaoqda sən jim turuwalsang, Yəhudiylaroqa baxqa tərəptin mədət wə nijat qikixi mumkin; lekin u qaoqda sən öz ata jəməting bilən qoxulup yokitilisen. Kim bilsun, sening hanixliq mərtiwisigə erixkinig dəl

bügünki muxundak pəyt üqün boləanmu?».[□]

¹⁵ Əstər Mordikayoqa mundak dəp jawab kayturdi: —

¹⁶ «Sən berip, Xuxandiki barlıq Yəhudiylarni yioqin; mening üqün roza tutup, üq keqə-kündüz heq yemənglar, heq iqmənglar; mən həm dedəklirimmu xundak roza tutimiz. Andin keyin mən qanunoqa hilaplık kılıp padixahning huzuriyoqa kirimən, manga ölüm kəlsə, ələy!».

¹⁷ Xuning bilən Mordikay u yərdin ketip, Əstərning tapilioinidək kildi.

5

Əstərning ziyapət ötküzüp padixah bilən Hamanni mehman kılıxi

¹ Üqinqi küni Əstər xahənə kiyimlirini kiyip, ordining iqqiriki həylisiyoqa kirip, padixahning öylirining udulida turdi; padixah bolsa öz xahənə öyidiki təhtidə, öydin dərwasioqa qarap olturatti.

² Padixah hanix Əstərning həylida turoqinini kərđi; hanix uning nəziridə iltipat tapkaq, u qolidiki altun həsisini uningə tənglidi. Əstər aldioqa kelip xahənə həsining uqioqa qolini təgküzdi.

[□] **4:14 «...sən öz ata jəməting bilən qoxulup yökütilisən»** — əgər Huda Yəhudiylarni baxqa yol bilən qutquzsa, Əstərning əhwali bəribir nahayiti hətərlik bolatti. Qünki xu qəoşiqə ordidikilərdin heli kəp adəmlər uning Mordikayoqa tuşkan wə xundakla Yəhudiy millitidin ikənlikini bilgən boluxi mumkin idi.

³ Padixah uningdin: — I hanixim Əstər, birər ixing barmidi? Nemə təliping bar? Hətta padixahlikimning yerimini tələp kılsangmu xu sanga berilidu, dedi.

⁴ — Əgər aliylirioğa layiq kərünsə, padixahimning Həmanni elip əzligə təyyarlioğan ziyapitimgə dahil bolup kədəm təxrip kılxlirini ətünimən, — dedi Əstər.

⁵ Padixah: — Tez berip Həmanni kıqkırip kelinglar, Əstərnin deginidək kılinsun, — dedi. Xuning bilən padixah Həmanni elip Əstər təyyarlioğan ziyapətkə bardı.

⁶ Dastihan üstidə xarab iqiliwatqanda padixah Əstərgə: — Nemə təliping bar? U sanga berilidu; nemə iltijaying bar? Hətta padixahlikimning yerimini tələp kılsangmu xundaq kılinidu, dedi.

⁷ Əstər uningəğa jawab berip: — Menin təlipim wə iltijayim bolsa, —

⁸ Mubada mən aliylirining nəziridə iltipatqa erixkən bolsam, xundaqla padixahioğa menin təlimni ijabət kılix həm iltijayimni orundax muwapik kərünsə, aliylirinin Həmanni birgə elip ətə silərgə təyyarlaydioğan ziyapitimgə yənə bir ketim dahil boluxlirini ətünimən; ətə mən qokum padixahimning əmri boyiqə ix kılimən, — dedi.

Həmannin dar təyyarlixı

⁹ Xu küni Həman kənglidə yayrap, huxal-huram kaytip qikti; lekin Mordikayning orda dərwasısida uning aldida nə ornidin kopmay

nə midirlimay olturoqanlikini kergəndə, kəngli uningə qəttik kəhr-əzəpkə toldi.

¹⁰ Ləkin Həman əzəzipini besiwelip, əyigə kəldidə, dost-aqinilirini wə hotuni Zərəxni qəkırtip,

¹¹ əzining bəyliklirining xan-xəripi, pərzəntlirining kəplüki, xundakla padixahning əzini kəndək əstürüp bərlək hərmət-izzətkə sazawər kıləqanliki, əzini kəndək kılıp padixahning həmmə əmirliri wə əməldarlıridin üstün mərtiwigə igə kıləqanliki toqrisida birləp səzləp kətti.

¹² Həman yənə: — Silərgə desəm, hanix Əstər meningdin bəxkə məhman qillimay, pəkət padixah bilən ikkimiznilə əzi təyyarlıqan ziyapətkə qilliqanidi, ətimu meni padixah bilən billə əzi *təyyarləydiqan ziyapətkə* qillidi.

¹³ Xuqinisi, orda dərwasisida olturoqan həliki Mordikay degən Yəhudiyni kərginimdə, bularning həmmisi mənəgə tolimu mənəsisiz tuyulidu, dedi.

¹⁴ Andin ayali Zərəx wə bərlək dost-aqiniliri uningə qəttik bərlək berip: — Əllik gəz egizliktiki dardın birni təyyarlap, ətə ətigəndə padixahın Mordikayni darəqə esixni tələp kilsilə bərləmidimu, xuningdin keyin huxal yayriqan həlde padixah bilən billə ziyapətkə bərlədilə, deyixti. Bu gəp Həmanni hux kiliwətti, xuning bilən u dar yasitip qoydi.

6

Padixahning

Mordikayning

hizmət

*kərsətkənlikini, ləkin uningəja hək
bərmigənlikini bilixi*

¹ Xu künü keqisi padixahning uyqusi keqip, tarix-təzkirinamini əkəldürdi wə bular uning aldida oqup berildi.

² Bir yərdə: «Padixahning Bigtana, Tərəx dəydiqan orda dərwasisini baqidioqan ikki hərəm'aqisi bar idi, ular padixah Aħaxweroxka qol selixka kəstligəndə, Mordikay bu ixni pax kilip həwər yətküzgən, dəp pütülgənidi.

³ Padixah: — Bu ix üqün Mordikayoja qandak nam-xəhrət wə izzət-ikram nail kilindi? — dəp soridi.

— U heq nemigə erixmidi, — dəp jawap berixti padixahning yenidiki hizməttə bolqan oqlamliri.

⁴ — Orda həylisida kim bar? — dəp soridi padixah. Bu qaqda Həman padixahtin Mordikayni əzi təyyarlap qoyqan daroqa esixni tələp kilqili kelip, ordining taxkiriqi həylisioqa kirgənidi. □

⁵ — Mana, Həman həylida turidu, — deyixti padixahning oqlamliri uningəja.

— Kirsun, — dedi padixah.

⁶ Həman kiriwidi, padixah uningdin: — Padixah izzət-hərmitini kilixni yahxi kərgən kixigə nemə ixlarni kilixi kerək? — dəp soriwidi, Həman kənglidə: «Padixah izzət-hərmitini kilixni yahxi kərgən kixi meningdin baxka yənə kim bolatti?» — dəp oylidi-də

⁷ padixahqa:

□ **6:4 «Orda həylisida kim bar?»** — yaki «orda həylisioqa kirgən axu kixi kim?».

— Padixah izzət-hərmitini qilixni yahxi kərgən kixigə

⁸ padixahim daim kiyidioqan xahənə kiyim-keqək wə daim minidioqan aroqimak, yəni bexioqa xahənə taj-bəlgə taqaloqan aroqimak elip kelinip,

⁹ xahənə kiyim bilən aroqimakni padixahning əng muhtərəm əmiridiridin birigə tutkuzsun, u kiyimni padixahim izzət-hərmitini qilixni yahxi kərgən kixigə kiygüzüp wə uni aroqimakka mindürüp xəhər məydan-koqilirini aylandur-sun wə uning aldida: «Karanglar! Padixah izzət-hərmitini qilixni yahxi kərgən kixigə muxundak muamilə qilinidu!» dəp jakarlap mangsun, — dedi.

¹⁰ Xuning bilən padixah Həmanoqa: — Tez berip deginingdək xahənə kiyim bilən aroqimakni əpkəl, orda dərwasisining aldida olturoqan awu Yəhüdiy Mordikayoqa dəl səzüngdək qiloqin; sening degənliringning birərsimu kəm bolup qalmisun! — dedi.

¹¹ Xundak qilip Həman xahənə kiyim bilən aroqimakni əkelip, aldi bilən Mordikayoqa xahənə kiyimni kiygüzdi, andin uni aroqimakka mindürüp, xəhər məydan-koqilirini aylandurdi wə uning aldida: — «Mana, padixah izzət-hərmitini qilixni yahxi kərgən kixigə muxundak muamilə qilinidu!» dəp jakarlap mangdi.

¹² Mordikay yənila orda dərwasisining alioqa qaytip bardı; Həman bolsa oqəm-qayoqoqa petip, bexini qümkiqən həlda aldirap-tenəp öz öyigə

qaytip kətti. □

¹³ Həman hotuni Zərəxkə wə barlıq dost-aqinilirigə bexioqa kəlgənlirining həmmisini eytip bərdi. Andin uning danixmənliri bilən hotuni Zərəx buni anglap uningə: — Mordikayning aldidə yengilixkə baxlaptıla; u əgər Yəhudiylarning nəslidin bolsa, uni yengəlməyla, əksiqa səzsiz uning aldidə məqlup bolidila, deyixti.

¹⁴ Ular tehi Həman bilən səzlixiwatqan qeşida, padixahning hərəm'aqiliri kelip Həmanni Əstər təyyarlıqan ziyapətkə berixkə aldiratti.

7

Əstərning padixahkə Həmanning yaman şərizini eytixi

¹ Xuning bilən padixah bilən Həman hanix Əstərning ziyapitigə dahil boluxkə kəldi. □

² Padixah ikkinqi ketimlik ziyapət üstidə xarab iqliwatqanda Əstərdin: — I hanix Əstər, nemə təliping bar? U sanga ijabət kəlinidu. Nemə iltimasing bar? Hətta padixahlikimning yerimini iltimas kilsangmu xundaq kəlinidu, — dedi.

³ — Əgər nəzərliridə iltipatkə erixkən bolsam, i aliyliri, wə padixahimoqa muwapik kərünsə,

□ **6:12 «orda dərwasising aldioqa kaytip bardı»** — bu söz bəlkim əməldarlıq vəzipesini qaytidin baxlıqanlığını kərsitixi mumkin. □ **7:1 «...Əstərning ziyapitigə dahil boluxkə kəldi»** — ibraniy tilida «... Əstərning ziyapitigə iqxkə kəldi».

mening iltimasim öz jenimni ayioqayla, xuningdək mening təlipim öz həlkimni saklioqayla;

⁴ çünki biz, yəni mən və mening həlkim birgə yokitilip, kiritilip, nəslimizdin kurutuluxqa setiwetildük. Əgər biz kəl və dedəklikkə setiwetilgən bolsak, süküt kılğan bolattim; ləkin padixahimning tartidioğan ziyininimu düxmən tələp berəlməytti, — dəp jawap bərdi Əstər.□

⁵ Padixah Aħaxwerox hanix Əstərdin: — Bunday kılıxqa petinoğan kixi kim ikən? U kəyərdə?! — dəp soridi. Əstər jawabən: —

⁶ Bu düxmən və zəhərhendə mana muxu rəzil Həman! — dewidi, Həman padixah bilən hanix aldida xu zamatla dəkkə-dükkigə qüxti.

Həmanın əzi təyyarlioğan daroqa esilixi

⁷ Xuning bilən padixah kəhri-əzəpəkə kelip ziyapət-xarab üstidin turdi-də, qaribaşqa qikip kətti; Həman bolsa hanix Əstərdin jəninini tiləxkə qaldı; çünki u padixahning əzigə

□ **7:4 «Əgər biz kəl və dedəklikkə setiwetilgən bolsak, süküt kılğan bolattim; ləkin padixahimning tartidioğan ziyininimu düxmən tələp berəlməytti»** — baxqa birhil təjmisini: — «Əgər biz kəl və dedəklikkə setiwetilgən bolsak, mən süküt qalattim; çünki biz tartidioğan külpətning padixahni awarə kılquçilixi yok idi». «Düxmən padixahimning tartidioğan ziyininimu tələp berəlməytti» degənnin mənisi həlkim birinçidin, Yəhudiyar kəl-dədək kılinsa baj təliməytti; ikkinçidin, Huda İbrahimoqa: «Kim sən və əwladliringni qarşioğan bolsa mən uni qarşoymən, sən və əwladliringni kim bərikətligən bolsa mən uni bərikətləymən» dəp wədə kılğanidi («Yar.» 12:2-3). Kim Yəhudiylar həlkiyə ziyankəxlik kılsa, Hudaning jazasını tartidu. «Qoxumqə səz»imiznimu kəring.

jaza bərməy koymaydionan niyətkə kəlgənlikini kərüp yətkənidi.

⁸ Padixah qaribaqdin ziyapət-xarab dastihinioqa kaytip kəlginidə Həmanın özini Əstər yөлəngən diwanəqa taxliqiniqə turəqinini kərdidə: —

— Kəra, uning ordida mening aldimdila hanixka zorluq kəloqiliwatkinini?! — dewidi, bu səz padixahning aqzidin qəqixi bilənla adəmlər Həmanın bax-kəzini qüməkəp koydi. □

⁹ Padixahning aldida turuwatқан hərəm'aqiliridin Hərbona isimlik birsi: — Yənə bir ix bar, mana, Həman aliylirining hayati üqün gəp kəloqan Mordikayni esix üqün, əllik gəz igizlikte yasatқан dar təyyar turidu, u dar hazır muxu Həmanın həylisida, dewidi, padixah: — Həmanni uningəqa esinglar! — dedi.

¹⁰ Xuning bilən ular Həmanni u Mordikayəqa təyyarlap koyəqan darəqa asti; xuning bilən padixahning əzəzi besildi.

8

Mordikayning yuqiri mərtiwigə əstürüluxi

¹ Padixah Aħaxwerox xu küni Yəhudylarning duxmini Həmanın əy-zeminini iltipət kəlip hanix Əstərgə bərđi; Mordikaymu padixahning huzuriəqa kəltürüldi, qünki Əstər əzining

□ **7:8 «bax-kəzini qüməkəp koydi»** — bəlkim əlüm jazasiəqa məhkum kəlinəqanlar padixahning yüzini kərmisun dəp xundak kəloqan bolsa kərək.

Mordikay bilən tuoqan ikənlikini padixahqa dər bərgənidi.

² Padixah özining Hamandin kayturuwaloqan üzükini qikirip Mordikayoqa bərđi, Əstərnu Mordikayni Hamanning öy-jayini baxquruxqa qoydi.

Əstərning padixahın Hamanning suyikəstini bikar qilixni tilixi

³ Əstər yənə padixahning aldioqa kelip ayioqoqa yikilip, kəzigə yax aloqan halda padixahın Agagiylardin bolqan Haman kəltürüp qikqan balayi'apətni həm uning Yəhudiylarni yokitix suyikəstini bikar qilixni yelinip ötündi.

⁴ Padixah altun hasisini Əstərgə tənqliwidi, Əstər ornidin qopup padixahning aldida turdi.

⁵ — Əgər aliyliri maqul kərsə, əgər mən padixahning aldida iltipatqa erixkən bolsam, əgər padixahim bu ixni toqra dər qarisa, xuningdək məndin məmnun bolsa, yarlıq qüxürüp Agagiylardin Hammidataning oqli Haman yazoqan məktuplarni, yəni padixahimning hərqaysi əlkisidiki Yəhudiylarni yokitix toqrisidiki məktuplarni bikar qilidioqan bir yarlıq yezilixini tiləymən. □

⁶ Qünki mən öz həlqimgə qüxidioqan bu balayi'apətkə qandakmu qidap qarap turalaymən? Əz tuoqanlirimning yokitilixioqa qandakmu qidap qarap turalaymən? — dedi Əstər padixahqa.

□ 8:5 «xuningdək məndin məmnun bolsa...» — ibraniy tilida «uning kəz aldida uni məmnun qiloqudək bolsam...».

⁷ Padixah Aħaxwerox hanix Əstər bilən Yəhudiyy Mordikayoqa: — Mana, Həman Yəhudiylarəqa ziyankəxlik qılməkqi boləqəqə, mən uning əy-zeminini Əstərgə bərdim wə uning əzini ular darəqa asti. □

⁸ Əmdi silər əzünqlarning toqra tapqini boyiqə mening namimda Yəhudiylar üqün bir yarlık yezip, mening üzük məhürümni besinglar; qünki padixahning namida yeziloqan, padixahning üzük məhüri besiloqan yarlıkni həqkim bikar qılalmaydu, dedi. □

⁹ Xu qaqda, üqinqi ayda, yəni Siwan eyining yigirmə üqinqi küni, padixahning mirzilirin- ing həmmisi qakirip kelindi. Ular Mordikayn- ing barlık buyruqini boyiqə yarlık yazdı; yarlık Yəhudalarning ixi toqruluk Hındistandin Həbəxstanəqiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkining waliylirəqa, əlkə baxlıkə wə bəqlirigə yeziloqan bolup, məktuplar hərəkaysi əlkigə əz yezikə bilən, hərəkaysi əl-millətlərgə əz tili bilən, xun- daqla Yəhudiylarəqa əz yezikə bilən, əz tilida pütülgənidi. □

¹⁰ Mordikay yarlıkni padixah Aħaxweroxning namida yezip, uningəqa padixahning

□ **8:7 «Yəhudiylarəqa ziyankəxlik qılməkqi boləqəqə,...»** — ibraniy tilida «Yəhudiylarəqa qolini uzartmaqqi boləqəqə,...».

□ **8:8 «...qünki padixahning namida yeziloqan, padixahning üzük məhüri besiloqan yarlıkni həqkim bikar qılalmaydu»** — bu Pars imperiyəsidiiki əsas qanun idi. Dəl xu səwəbtin əslidiki yarlıqning əzini biwasitə bikar qilixkə bolmaytti. Buning ornida uning aqiwitining əldini elix tədbiri kərsitilgən ikkinqi bir yarlık yezilixi kərək bolatti. □ **8:9 «Həbəxstan»** — həzirki Efiopiya.

üzük məhürini bastı; yarlıq məktuplirini padixahlikning atlikliri bilən, yəni tolparlaroqa, at keçirlaroqa wə təgilərgə mingən qəwəndazlar arkilik hərkaysi jaylaroqa yollidi. □

¹¹ Yarlıqta: «Padixah hərkaysi xəhərlərdiki Yəhudiylarning uyuxup, öz hayatini qoşdixioqa, xundakla əzlrigə düxmənlik kilidioqan hər millət wə hər kaysi əlkilərdiki küqlərnı, jümlidin ularning bala-qaqilirini qoymay yokitixioqa, kirixioqa, nəslini qurutuxioqa, xundakla mal-mülkini olja qilixioqa ijazət berildi;

¹² bu ix bir kündə, yəni on ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni padixah Ahaxweroxning hərkaysi əlkiliridə ijra qilinsun» dəp pütülgənidi.

¹³ Yarlıq hərkaysi əlkigə əwətilip, pərman süpitidə elan qilinsun, Yəhudiylarning əxu küni düxmənloridin intikam elixka təyyarlinip qoyuxi üqün yarlıqning kəqürülmisi hərkaysi əl-millətlərgə ukturulsun, dəp bekitildi.

¹⁴ Xuning bilən qəwəndazlar tolparlaroqa wə keçirlaroqa minip padixahning buyruqi boyiqə jiddiy yoloqa atlandi; yarlıq Xuxan kəl'əsidimu jakarlandi.

¹⁵ Mordikay kək wə aq rənglik xahanə kiyim kiyip, bexioqa katta altun tajni taqap, səsün rəng kəndir yepinqini yepinip, padixahning huzuridin qikti; Xuxan xəhərdiki həlk huxal-likka qəmüp təntənə kilixti.

□ **8:10 «at keçirlaroqa wə təgilərgə...»** — yaki «alahidə bekip keliniwatkan atlaroqa...». Bu ayəttiki ulaqlarning hillirining birtəqqə hil tərjimirini uqrixı mumkin.

16 Yəhudiylar yorukluk, xad-huramlıq və izzət-ikramoqa muyəssər boldi.

17 Hərqaysi ölkə, hərqaysi xəhərlərdə, padixahning əmr-yarlıki yetip baroqanlıki yərlərdə, Yəhudiylar xad-huramlıqqa qəmüp, ziyapət qilip mubarək bir künni ötküzüxti; nuroqun yərlik ahalilər əzlirini Yəhudiy deyixiwaldi; qünki Yəhudiylardin qorqunx wəhimisi ularni besiwaloqanidi.□

9

Yəhudiylarning öz düxmənlirini məqlup qilixi

¹ On ikkinqi ay, yəni Adar eyining on üçinqi küni, padixahning əmri bilən yarlıki ijra qilinixqa az qaloqan qaoqda, yəni Yəhudiylarning düxmənliri ularning üstidin oqalib kelixkə ümid qilip kütken küni, əksiqə Yəhudiylarning öz düxmənlirining üstidin oqalib kelidoqan küniqə aylinip kətti.

² Yəhudiylar padixah Ahaxweroxning hərqaysi ölkiliridiki əzliri turuxluk xəhərlərdə ularoqa kəst qilməqci boləqanlaroqa hujum qilix üçün yioqilixqa baxlidi; heqkim ularning aldidə turalmaytti; ulardin boləqan qorqunq hərbi əl-millətni bəşkanidi.

³ Hərqaysi ölkilərdiki bəqlər, waliylar, ölkə baxlıqliri, xundaqla padixahning ixlirini ijra qiloqularning həmmisi Yəhudiylarni qollidi;

□ **8:17 «əzlirini Yəhudiy deyixiwaldi»** — yaki «əzliri Yəhudiy boluxti».

çünki Mordikaydin bolğan kərķunq ularni baskanidi.

⁴ Çünki Mordikay degən kixi ordida intayin nopuzluk bolup, nam-xəhriti həmmə əlkilərgə tarkalğanidi; uning həkuki barqanseri qongiyip ketiwatatti.

⁵ Xuning bilən Yəhudiylar əzlrining həmmə düxmənlinini kiliqlap, kiroqin kilip yoqatti; əzlrigə əq bolğanlarqə kandaq kilixni halisa xundak kildi.

⁶ Xuxan kəl'əsidila Yəhudiylar bəx yüz adəmni kətl kilip yoqatti.

⁷ Ular yənə Parxandata, Dalfon, Aspata,

⁸ Porata, Adaliya, Aridata,

⁹ Parmaxta, Arisay, Ariday wə Wayizatani kətl kildi;

¹⁰ bu on adəm Həmmidataning nəwrisi, Yəhudiylarning düxmini bolğan Həmanning oqlı idi; lekin ular ularning mal-mülkini olja kilixkə kəl salmidi.

¹¹ Xu küni Xuxan kəl'əsidə kətl kilinoqan adəm sani padixahkə məlum kilindi.

¹² Padixah hanix Əstərgə: — Yəhudiylar Xuxan kəl'əsidə bəx yüz adəmni kətl kilip yoqiptu, yənə Həmanning on oqlını kətl kiptu; ular padixahning baxkə əlkiliridə nemə kildikin? Əmdi nemə iltimasing bar? U sanga berilidu. Yənə nemə təliping bar? Umu bəja əylinidu, — dedi.

¹³ — Aliylirioqə muwapıq kərünsə, Xuxandiki Yəhudiylarning ətimu bögünki yarlıkta dey-ilgəndək ix kilixioqə həmdə Həmanning on oqlining *jəsətlirini* daroqə esip qoyuxkə ijazət

bərgəyla, dedi Əstər.

14 Padixah xundak qilixka buyruk qüxürdi; yarlık Xuxan kəl'əsidə qikiriloqanda, kixilər Hamanning on oqlini daroqa esip koyuxti.

15 Adar eyining on tətinqi küni Xuxandiki Yəhudiylar yənə yioqilip üq yüz adəmni öltürdi; lekin ularning mal-mülkini olja qilixka kol salmidi.

16 Padixahning hərkaysi baxka elkiliridiki qaloqan Yəhudiylar yioqilip öz janlirini saklaxka səptə turup ezlirigə eq bololanlardin jəmiy yətmix bəx ming adəmni öltürdi, əmma ularning mal-mülkini olja qilixka kol salmidi. Xuning bilən ular düxmənliridin kutulup aramlıqka muyəssər boldi.

17 Bu Adar eyining on üqinqi künidiki ix idi; on tətinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidoqan kün qilip bekitti.

18 Lekin Xuxandiki Yəhudiylar bolsa on üqinqi, on tətinqi künliri toplixip jəng kıldi; on bəxinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidoqan kün qilip bekitti.

19 Xu səwəbtin səhradiki Yəhudiylar, yəni yeza-kixlaxlarda turuwatqan Yəhudiylar Adar eyining on tətinqi künini ziyapət berip xadlinidoqan mubarək kün bekitip, bir-birigə sowoqa-salam berixidoqan boldi.

20 Mordikay bu wəkələri hatiriləp həmdə Aħaxweroxning hərkaysi elkilirining yirak-yekin jaylirida turuwatqan barlık Yəhudiylaroqa məktuplarni yollidi.

21 Xundak qilip u ularning arisida həryili Adar eyining on tət, on bəxinqi künini bayram qilip

ətküzülsun dəp bekitti;

²² u bu ikki künni Yəhudiylarning düxməndin kütulup aramlıqqa erixkən küni süpitidə, xu ayni ularning qayoqu-həsriti xadlıqqa, yioqazarliri mubarək küngə aylanqan ay süpitidə əsləp, bu ikki künni ziyapət kılıp xadlinidioqan, kəpçilik bir-birigə salam-sowqə beridioqan, kəmbəoqəllərgə həyr-əhsan kılıdioqan kün kılıxqa buyrudi.

²³ Xu səwəbtin Yəhudiylar dəsləp baxlıqan xu *heytni* dawamlaxturuxqa wə xuningdək Mordikayning ularqə yazoqanlirinimu orunlaydioqanoqə wədə berixti.

²⁴ Qünki əslidə barlıq Yəhudiylarning küxəndisi bolqan Agagiy Həmmidataning oqlı Həman Yəhudiylarni həlak kılıxni kəstligən, xundakla ularni nəslidin kurutup yokaatmaqçı bolup «pur», yəni qək taxlıqanidi.

²⁵ Ləkin bu ix padixahning kulıqioqə yətkəndə, padixah məktuplarni yezip, Həman kəstligən rəzil ix, yəni uning Yəhudiylarni kəst kılqan ixi uning öz bexioqə yansun, dəp yarlıq qüxürdi; həm kixilər uni wə uning oqullirini daroqə asti. □ ■

«Purim» bayrimining kelip qıqıx tarihi

²⁶ Xunglaxqa, kixilər «pur» (qək) degən isim boyiqə bu ikki künni «Purim bayrimi» dəp atidi;

□ **9:25 «Ləkin bu ix padixahning kulıqioqə yətkəndə...»** — ibraniy tilida: «Ləkin u padixahning aldioqə kəlgəndə» deyilidu. Xunga bəzi tərjimilərdə: «Ləkin u (Əstər) padixahning aldioqə kirqəndə,...» deyilidu. ■ **9:25** Əst. 8:8

xunga Yəhudiylar əxu həttə pütülgənliri boyiqə, həm kərgən, həm baxtin ötküzgənligigə اساسən,

□

²⁷ əzliri, əwladliri həmdə əzliri bilən birləxkən barlıq kixilərnin pütülgən əhkamni tutup, bəlgiləngən wəqıttə əxu ikki künni hər yili mənngü üzüldürməy bayram kilixini qarar kildi,

²⁸ xundakla bu ikki kün hər bir dəwrədə, hər bir jəmət-ailidə, hər kaysi əlkə, hər kaysi xəhərdə hatirilinip təbriklinip tursun wə «Purim bayrimi» bolidiqan muxu künlərnin təbriklinixi Yəhüdiy həlki iqidə mənngü üzülüp qalmisun, hatiriləx paaliyətliri ularning uruk-nəsli arisidinmu yəqar kətmisun, dəp qarar kildi.

²⁹ Andin Abihailning kizi, hanix Əstər wə Yəhüdiy Mordikay Yəhüdiylarəqə yazıqan «Purim bayrimi» toqrisidiki xu ikkinqi hətni toluq həkukı bilən təkıtləp, yənə bir hətni yollidi.

³⁰ Mordikay hatirjəmlik wə həkikətning səzlini yətküzidiqan məktuplarni Ahaxweroxning padixahlıqidiki bir yüz yigirmə yəttə əlkidiki barlıq Yəhüdiylarəqə əwətip,

³¹ Xu «Purim» künliri bəlgiləngən wəqıtlirida ötküzülsun, xuningdək Yəhüdiy Mordikay wə hanix Əstərnin tapiliqanliri boyiqə, xundakla ularning öz-əzigə wə nəsligə bəkitkənliri boyiqə əyni wəqıttiki tutuloqan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun, dəp təkıtlidi.

□ **9:26 «Purim»** — «qək taxlax» degən mənisi.

□

³² Əstərning yarliki «Purim bayrimi»diki xu ixlarni bekitip bərđi; bu ix tarihnamiqimu pütüldi.

10

Mordikayning xəhriti wə utuqi

¹ Padixah Aħaxwerox kuruqluq wə dengiz aralliridiki aħalilərninğ həmmisigə alwan təligüzətti.

² Uning nopuz-həywiti wə kudritini ayan kıləan barlıq kıləan-ətkənliri, xundaqla Mordikayning padixahning əstürüxi bilən erixkən katta xəhriti toqrisidiki təpsilatlar Media wə Pars padixahlirininğ tarih-təzkiriliridə pütülgən əməsmu?

³ Qünki Yəhudiy Mordikayning mərtiwisi padixah Aħaxweroxtin keyinla ikkinqi orunda turatti; u daim öz həlk-millitining bəhtini kəzləp, barlıq nəslidikilərgə aman-esənlik tilək səzlrini kılatti, Yəhudiylarning arisida zor izzət-hərmət tepip, qerindaxlirininğ kədirlixigə erixkənidi.

□ **9:31 «...əyni watittiki tutuloğan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun»** — bu jümlininğ baxqa birhil tərjimisi: «...həklər huddi əzliri wə əwladliri üqün roza tutux wə qarilik tutux waqtini bəgiləxni qarar kıləandək». Ləkin bizningqə bu səzlər qoqum Əstər wə Xuxandiki Yəhudiylarning roza tutup pütkül həlqi üqün kətürgən nida-pəryadlirini əsləxni kərsitidu.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5